

Correct omgaan met gescheiden ouders

Enkele juridische aandachtspunten

Frederik Stevens

juridisch-administratief medewerker VVKBaO

Scholen worden steeds meer geconfronteerd met kinderen van gescheiden ouders. Het aantal éénoudergezinnen en nieuw-samengestelde gezinnen neemt toe. Telkens rijzen vragen naar de uitoefening van het ouderlijk gezag. Een aantal aspecten van dat ouderlijk gezag zijn immers ook van belang in de schoolcontext. Denk daarbij aan het beslissingsrecht, het recht op informatie en het omgangsrecht. Voor jou als school is het niet altijd eenvoudig te weten wat de correcte handelwijze is bij contacten met (gescheiden) ouders. Een bespreking van enkele belangrijke principes en concrete situaties helpt je alvast een eind op weg.

Ouderlijk gezag

Sinds 1995 geldt het basisprincipe van het **co-ouderschap**.

Samenlevend of niet, gehuwd of niet, ouders oefenen in principe steeds samen het ouderlijk gezag uit. Dit betekent dat ouders beslissingen met betrekking tot de opvoeding van de kinderen steeds samen nemen. Omdat het in de praktijk niet haalbaar is voor elke handeling de toestemming van beide ouders te vragen, wordt een ouder die alleen handelt, door de wet geacht te handelen met de instemming van de andere ouder.

Van het principe van co-ouderschap wordt bij niet-samenwonende ouders soms afgeweken. Er bestaan twee mogelijkheden. In het ene geval kent de rechter bij niet-samenwonende ouders het ouderlijk gezag uitsluitend aan één van beide ouders toe. Dat is **exclusief ouderlijk gezag**. Van deze mogelijkheid wordt slechts uitzonderlijk gebruik gemaakt.

Een tussenoplossing bestaat erin dat de rechter bepaalt welke beslissingen met instemming van beide ouders moeten genomen worden. Dit is de zogenaamde **gemengde regeling**.

De ouder die geen ouderlijk gezag heeft, behoudt in ieder geval een recht op informatie over en een toezicht op de opvoeding van het kind. Enkel in het geval een rechter beslist deze ouder te ontzetten uit het ouderlijk gezag, verliest de ouder deze rechten.

Een **stiefouder** heeft geen enkele van de bevoegdheden van het ouderlijk gezag. Ook **grootouders** zijn geen titularissen van het ouderlijk gezag. Zij beschikken wel over een afdwingbaar omgangsrecht.

Vanuit dit algemeen kader ga ik nu in op een aantal concrete problemen waarmee je als school wellicht regelmatig wordt

geconfronteerd. In elke situatie moet het uitgangspunt van jouw school een neutrale houding tegenover beide ouders zijn. In het bijzonder wanneer er tussen de ouders betwisting bestaat, moet je je terughoudend opstellen en trachten te vermijden betrokken partij te worden in het conflict. Je kan je hierbij baseren op de omzendbrief *Ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden* van 14 april 2005.

Schoolkeuze

Het beslissingsrecht met betrekking tot de school waar een kind ingeschreven wordt, is een belangrijk bestanddeel van het ouderlijk gezag. Aangezien co-ouderschap het uitgangspunt vormt, dienen ouders dus in beginsel samen te beslissen over de schoolkeuze. Zoals reeds eerder besproken, werd door de wet echter een **vermoeden van instemming** ingesteld: de ouder die alleen inschrijft wordt geacht te handelen met de instemming van de andere ouder. Dit vermoeden geldt echter enkel ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn.

In elke situatie moet het uitgangspunt van jouw school een neutrale houding tegenover beide ouders zijn.

Als je als school geconfronteerd wordt met een ouder die een kind alleen komt inschrijven, en je bent niet op de hoogte van problemen tussen de ouders, dan mag je terugvallen op het vermoeden van instemming en de leerling inschrijven. De inschrijving is dan geldig. Als achteraf blijkt dat de andere ouder toch niet akkoord gaat, dan kan deze zich wenden tot de (jeugd)rechter. Ofwel beslist de (jeugd)rechter zelf waar het kind wordt ingeschreven ofwel verleent hij één van beide ouders de toestemming alleen te beslissen. In afwachting van het vonnis blijft het kind in jouw school ingeschreven. Achteraf voer je dan het vonnis uit.

Als je weet of kon weten dat de andere ouder mogelijk niet akkoord gaat met de inschrijving, bijvoorbeeld door een eerdere ervaring met een broer of zus of omdat de inschrijvende ouder zelf spreekt over het feit dat er een echtscheidingsprocedure lopende is, dan mag je als school niet inschrijven zonder instemming van de andere ouder. Je bent als school dan immers niet langer te goeder trouw en dreigt bij het doorvoeren van de inschrijving met een nietigverklaring en eis tot schadevergoeding geconfronteerd te worden. Weigert de andere ouder zijn instemming en komen de ouders niet tot een overeenstemming, dan moeten ze zich tot de (jeugd)rechter wenden. Ofwel beslist de (jeugd)rechter zelf waar het kind wordt ingeschreven ofwel verleent hij één van beide ouders de toestemming alleen te beslissen. Je wacht als school de uitspraak af en schrijft voorlopig niet in.

Kreeg één ouder het exclusief ouderlijk gezag toegekend, dan heeft deze ouder het alleenrecht te beslissen waar het kind wordt ingeschreven. De andere ouder behoudt wel het recht op informatie.

Om problemen te vermijden informeer je als school tijdens het intakegesprek tactvol naar de organisatie van het ouderlijk gezag. In geval van twijfel vraag je steeds de instemming van beide ouders. Een gezamenlijke inschrijving door beide ouders biedt uiteraard de beste garanties.

Informatierecht

Ouders hebben recht op informatie over het functioneren van hun kind op school. Ook de ouder die in geval van exclusief ouderlijk gezag het ouderlijk gezag niet uitoefent, behoudt een recht van toezicht op de opvoeding van het kind en heeft daarom het recht geïnformeerd te worden door de school. Beide ouders hebben dus het recht rapporten in te zien, uitgenodigd te worden voor oudercontacten en op de hoogte gebracht te worden van begeleidingsactiviteiten. Enkel een ouder die door de rechter ontzet werd uit het ouderlijk gezag, heeft geen recht op informatie.

Bij niet-samenlevende ouders is informatiedoorstroming niet evident. Het is dan ook aangewezen bij de inschrijving duidelijke afspraken te maken over de manier waarop de communicatie tussen de school en de ouders zal verlopen. Het schoolreglement kan het beleid van de school hieromtrent kenbaar maken. Ondanks deze afspraken, blijft er voor jou als school een passieve informa-

tieplicht. Informatie die door een ouder gevraagd wordt, kan in principe niet geweigerd worden.

Een belangrijk gegeven is dat je de kosten die gepaard gaan met het parallel aanbieden van informatie niet aan de ouders mag doorrekenen. De Commissie Zorgvuldig Bestuur is van oordeel dat deze kosten behoren tot de gewone werking van een onderwijsorganisatie. Ze opnemen in de bijdrageregeling zou dan ook in strijd zijn met de bepalingen rond de kosteloosheid in het basisonderwijs (cf. CZB/V/KBO/2004/83; CZB/V/KBO/2004/78).

Het respecteren van het ouderlijke recht op informatie houdt niet in dat je als school moet ingaan op onredelijke eisen zoals het opstellen van verslagen en het invullen van vragenlijsten. Met betrekking tot oudercontacten kan je als school, binnen de mate van het mogelijke, als beginsel naar voren schuiven dat er één contact per kind voorzien wordt.

Soms word je als school gevraagd zaken te attesteren met het oog op de echtscheidingsprocedure. Op dergelijke vragen kan je best erg terughoudend reageren. Je dreigt hier immers uit je neutrale rol te vallen. Anderzijds mag je het recht op informatie van één van de ouders niet miskennen. Zoeken naar een evenwicht hierin, is dan ook soms moeilijk. Zo moet je als school een vraag naar het aantal afwezigheden tijdens het verblijf bij de andere ouder beantwoorden, maar doe je dit best niet schriftelijk.

Omgangsrecht

Ouders hebben recht op persoonlijk contact met hun kind. Ook de ouder die in het geval van exclusief ouderlijk gezag het ouderlijk gezag niet uitoefent, behoudt dit recht. Wanneer ouders niet samenleven, zal er een verblijfs- en omgangsregeling getroffen worden. In dat kader zijn verschillende formules denkbaar. Vaak

Schrijf een kind niet in, als je kan weten dat de andere ouder mogelijk niet akkoord gaat.

opteert men daarbij voor de bilocatieregeling of het verblijfsco-ouderschap: het kind verblijft dan afwisselend bij één van de ouders. Sinds de wet op het verblijfsco-ouderschap van 18 juli 2006 geniet deze formule de voorkeur. Een rechter moet deze regeling toestaan als beide ouders daarover een akkoord hebben.

In de praktijk word je als school vaak betrokken bij problemen met betrekking tot de verblijfs- en omgangsregeling. Niet zelden word je tijdens of na de schooluren geconfronteerd met een ouder die het kind wenst te zien of op te halen, op een moment dat het kind bij de andere ouder verblijft. Als school ben je geen betrokken partij. Vanuit die neutrale houding, moet je steeds de vastgelegde omgangsregeling naleven. Het is aangewezen de uitspraak van de rechter daaromtrent op te vragen.

Als school kan je geen mogelijkheden creëren om het omgangsrecht met bepaalde personen mogelijk te maken. Wanneer een ouder afwijkt van de vastgelegde omgangsregeling door het kind op een ander moment van school op te halen, dan mag je het kind niet meegeven tenzij de andere ouder hiervoor uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven.

De vraag om een kind te zien komt ook wel eens van een grootouder. Grootouders hebben principieel het recht op persoonlijk contact met hun kleinkind. Wanneer daarover geen overeenstemming bestaat met de ouders, kunnen ze hun recht afdwingen bij de (jeugd)rechter. Het is niet aan jou om de rechten van de grootouders mee te helpen afdwingen.

Als school kan je geen mogelijkheden creëren om het omgangsrecht met bepaalde personen mogelijk te maken.

MEER INFO

Een uitgebreide bespreking van de problematiek vind je in de mededeling *school en echtscheiding* op www.vvkbao.be onder het trefwoord *ouderlijk gezag*.

BRONNEN

- Ackaert, L. e.a. (red.), *Kinderen en scheiding (dossier)*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 80p.
- *Co-ouderschap en omgangsrecht, Commentaar op de wet van 13 april 1995*, P. Senaeve (red.), Antwerpen, Maklu, 1995, 285p.
- *De juridische positie van de minderjarige in praktijk*, Kinderrechtswinkels, Heule, UGA, 2007, 336p.
- *Kinderen in een (echt)scheidingssituatie: sociaaljuridische aspecten. Brochure voor scholen, CLB's en buitenschoolse opvang, dienst gezondheid – provincie Limburg*, 2007, 67p.
- Senaeve, P., *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2008.
- *Uit elkaar. Brochure over kinderen en echtscheiding voor leerkrachten, directies en opvoeders*, D. Evers, e.a. (red.), Jeugd en seksualiteit, Mechelen, 2008, 30p.